

ZABALIK

Aurten bukatu nahi dute lehen zuzentzaile ortografikoa

'Xuxen' programa informatikoa Donostiako Informatika fakultatean egiten ari dira

BENJAMIN LANA

KONPUTAGAILUEN erresuman ere, euskara lehenengo pausuak ematen hasia da. Datozen Gabonetan, ziur asko, Donostiako Informatika fakultateko irakasle eta ikasle talde batek plazaratuko du Xuxen, euskararako estraineko zuzentzaile ortografikoa.

Hamairu pertsona, bost urte eta hamar milioi pezeta behar izan dira proiektua aurrera eramateko. Euskararen berezitasunak izan dira errudunak. Ingeleseztan edo gaztelaniaztan egin diren hiztegi ortografikoak hitz multzoak edo zerrendak besterik ez ziren. Xuxen-ek, aldiz, hitz bakoitzaren analisi morfologikoa egiten du. Euskaraz deklinazioak daude eta esaldiak osatzen dira sintagmei atzizkiak lotuz; honek erabat konplikatu du zuzenketa.

Deklinabidea osoa erabiliz, hitz bakarrak ehun mila konbinazio baino gehiago eman ditzake eta hori gehiegi litzateke 45.000 hitz ezberdinak sartu nahi badira hiztegiari.

Xuxen programa informatikoa euskararen hitzak eta erregela morfologikoa ditu bere barruan eta euskaraz dagoen edozein hitza ondo idatzita dagoen jakiteko gai da. *Amarenganakoarengandik* hitza aurkitzen denean zatitzen du erroa eta daukan deklinazio kasu guztiak: *ama-ren-gana-ko-aren-gandik*. Segundoko hamar hitz aztertzen ditu, baina salmantan jarriko den bertsioa apalagoa izango da.

Prototipoa bukatutzat eman dute Kepa Sarasola eta Xabier Artola talde buruek. Ikertze lana amaitu ondoren, Baionako Hizkia enpresak egokitu du Xuxen, edozein

Kepa Sarasola eta Xabier Artola dira taldeburuak /MIKEL

pertsonek «menu» errez batzuren bidez erabil dezan. «Word Perfect», PC munduan, eta «Microsoft Word», Macintoshean, testu editoreetan lan egiteko prestatuko da hasieran. Baina C lengoaiari programatuta dagoenez, beste edozein ordenadore eta programa motatarako egokitu daiteke.

Salneurria oraindik ez dago erabakia, baina Kepa Sarasolaren iritzian, «egokia izango da jendeak eros dezan. Inportanteena, pozgarriena, eginda egotea eta jendea erabiltzea da. Gure helburua ez da dirua irabaztea, ikertzea baizik».

Baliteke lehenengo bertsio bat

kaleratzea jendeak ikusteko eta erabileran ohiatzeko eta geroxeago bertsio zehatzagoak plazaratu. Kopia piratak arazo larria izan daitezke eta egileek aitortzen dute aztertu beharko dutela nola konpondu. «Bestela mundu osoan kopia bakarra salduko dugu».

Erabiltzailegai ugari

Egileak ziur daude Xuxen bezalako tresnak beharrezkoak direla euskara normaltzeko. «Tresna hauek prestatzen ez badugu, dena ingelesez egiten bukatuko dugu, errezagoa egingo zaigulako. Hizkuntza haundiek eremu gehia-

go lor ez dezaten beharrezkoa da, gutxienez, gure lengoaiarekin lan egiteko aukera berdinak edukitzea».

Egileen ustez, erabiltzaile ugari eta mota ezberdinetakoak izango ditu Xuxen-ek.

Alfabetatu gabe edo gutzit alfabetatu ez dauden pertsonentzat oso lagungarria izan daiteke, zuzentzaileak esaten baitie idatzitako hitza ondo dagoen edo euskara idatzian erabiltzen den. Ezaugarri hau bultzatzeko, pentsatzen ari dira geroan ohizko erroren tratamendua egiten duen aukera gehitzea. «Letra organikoak, edo forma dialektalak erabiltzen direnean (-tikan, adibidez), ordenadoreak mezu bat azaltzen du, esanez hori ez dela euskara baituan erabiltzen».

Analisi morfologikoa, interesgarriagoa

Orain arte, ikerlan hauek diru publikoaz egin dira, baina oso merkatu handia omen da eta Sarasolak dio hizkuntz industriak baidatozela: «Badaude hizkuntz aplikazioak egitera dedikatzen diren enpresak eta askoz gehiago sortuko dira inbertsio haundiegiak behar ez direlako».

Informatikako taldeak egindako estraineko lan hau importantea da, baina zuzentzaile ortografikoa baino interesgarriagoa barruan daukan analizatzaile morfologikoa da. Bigarren tresna honek hizkuntzaren beste azterketa sakonagoak egiteko balio baitu.

Hurrengo pausua euskararen formalismoen ikerketa bat izango da, programa informatikoa analisi sintaktikoak egiteko gauza izan dadin.

7 dalit Kintanari kaso egin eta zuzentzaile ortografikoa...

Hizkuntza haundiek eremu gehia...